

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om valgmenigheder.

(Lovforslaget (nr. 166) findes i tillæg A. sp. 2689, fremsættelsen i tidenden sp. 3114).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Falk Hansen: Erfaringsmæssigt er det jo sådan, at lovgivningen inden for det kirkelige område ikke sjældent er egnet til at sætte sindene i bevægelse, i hvert tilfælde uden for denne sal. Sådan må det vel naturligt være, når det drejer sig om kirkelige spørgsmål, og der har da også altid været tradition for, at man fra folketingets side gik uhyre varsomt til værks, når noget skulle ændres.

Denne forsigtighed har på den ene side medført, at ingen med rette har kunnet bebrejde folketinget, at man herfra gennem lovgivning har grebet dybere ind i kirkens liv og funktioner. Men på den anden side har det vel også medført, at udviklingen netop inden for kirken på en række områder er foregået overordentlig langsomt, ja, nogle ville vel — med nogen ret — sætte et spørgsmålstegn ved ordet udvikling og sige, at der stort set kun har fundet en ajourføring sted på nogle områder af den kirkelige lovgivning, hvor det faktisk var helt bydende nødvendigt.

Sådan er det også med det lovforslag om valgmenigheder, som vi behandler i dag. I den form, kirkeministeren har fremsat det, er det næppe egnet til at skabe de store modsætninger partierne imellem.

Det er heldigvis blevet moderne at tale om, at love bør affattes i et sprog, der er så forståeligt, som det overhovedet er muligt, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke kirkeministeren, fordi ministeren i konsekvens heraf rent sprogligt har omarbejdet hele loven, så den nu fremtræder i en sprogdragt, der uvilkårligt må virke ikke så lidt mere tiltalende i dag, end tilfældet ville have været, hvis man blot havde ændret lidt i paragrafferne i den gamle lov fra 1903. Ikke mindst kirkelig lovgivning har, hvilket vel nok hænger sammen med de forholdsvise få ændringer, der gennem årene er foretaget, ofte en karakter, der minder om hengemt konserves. Jeg synes, det er et prisværdigt

initiativ i retning af sproglig fornyelse, der har fundet sted, og jeg håber, ministeren vil følge succesen op, når andre kirkelige love hen ad vejen skal til revision og ændring.

Men for at det nu ikke skal være bar roser på det sproglige område, kan jeg ikke lade være med at nævne et par pudserlige udtryk i forbindelse med dette lovforslag. Således bruger ministeren i sin skriftlige fremsættelse udtrykket „lovens givelse“, ligesom jeg må tilstå, at det ikke helt står klart for mig, hvad der i bemærkningerne til lovforslagets § 3, stk. 3, dækker sig bag det besynderlige udtryk „ubetænkeligt“. Men for nu ikke at stå tilbage for ministeren, kan jeg måske håbe at få dette afdækket under debatten.

Selve lovforslaget med ændringerne kan jeg tilslutte mig.

Det må være rimeligt på baggrund af den almindelige præstemangel, at man ikke opretholder bestemmelsen om, at en valgmenigheds anerkendelse skal tilbagetages, hvis det ikke inden 6 måneder lykkes at få ny præst til menigheden, ligesom det må forekomme rigtigt at ophæve bestemmelsen om, at ingen kan få stadfæstelse som præst for mere end én menighed.

Hvis biskoppen finder, at en valgmenighed ikke betjenes på forsvarlig vis, foreslås det, at han skal kunne stille forslag over for ministeriet om tilbagekaldelse af menighedens anerkendelse. Også dette må siges at være en fornuftig nyskabelse.

Som en naturlig konsekvens af loven om kongelig udnævnelse af visse tjenestemænd, loven af 28. april 1971, skal anerkendelse af valgmenigheder fremtidig meddeles til kirkeministeren.

At bestemmelsen om, at de, der søger om anerkendelse af en valgmenighed, skal have egen husstand, ændres til, at de skal opfylde betingelserne for at have stemmeret ved menighedsrådsvalg, og at minimumsantallet af ansøgere forhøjes fra 20 til 50, kan jeg ganske tilslutte mig.

Jeg har bemærket, at ministeren på nogle punkter har fulgt den kirkelige strukturkommissions betænkning, men på andre punkter har taget en anden stilling end kommissionen. Det er vel første gang, der i et lovforslag henvises til denne kommissions arbejde og indstilling, og jeg tror, det vil glæde mange både her i salen og ud over landet også med henblik på kommende lov-

[Falk Hansen.]

initiativer på det kirkelige område, at ministeren har plukket ting ud og ladet andet ligge. Det er formodentlig den måde, netop denne betænkning bør anvendes på. Jeg finder for eksempel på det økonomiske område, at det er rigtigt, at ministeren ikke i øjeblikket har fulgt kommissionens forslag om ydelse af statstilskud til hjælp til dækning af valgmenighedernes udgifter til præstelønninger, ligesom man heller ikke har fulgt kommissionens forslag om, at folkekirkes kirker skal stilles vederlagsfrit til rådighed for valgmenighederne. Det bør i den forbindelse bemærkes, at medlemmerne af en valgmenighed jo nu er fritaget for at yde kirkeskat til folkekirken.

Med disse bemærkninger kan jeg anbefale lovforslaget og give tilsagn om et sagligt udvalgsarbejde fra mit partis side.

Burgdorf: Der er sagt om den danske folkekirke, at den er enestående i sin art, og det tror jeg er rigtigt sagt. Det er en værdi, som vi bør værne om. Det er også enestående, at der inden for samme folkekirkes rammer er mulighed for oprettelse og trivsel af selvstændige menigheder, valgmenigheder, med disse menigheders specielle egenart. Man kunne måske spørge, om tiden og udviklingen ikke er løbet fra grundlaget for disse menigheders liv, men det synes jo slet ikke at være tilfældet. Derimod må man nok sige, at lovgivningen på dette område halter slemt bagefter. Den nugældende lov er nær ved 70 år gammel, så det synes aldeles ikke at være nogen luksus at tage den op til revision nu. Jeg synes, det er udmærket, at loven om valgmenigheder nu bliver tilpasset de love, som i øvrigt gælder for folkekirken. Der er for øvrigt mange detaljer i dette lovforslag, som vi meget gerne vil drøfte i et udvalg, og derfor stiller vi os meget positive over for både lovforslaget og udvalgsarbejdet.

Men der er en ting, som undrer mig. Nu var hr. Falk Hansen inde på spørgsmålet om den moderniserede sprogbrug, og det synes jeg er udmærket, men i den tekst, som følger med lovforslaget, finder jeg et par sjove ting. Der står f. eks. i den skriftlige fremsættelse, at det „skønnes ubilligt at opretholde den nugældende lovs bestemmelser“ osv. Lad mig da spørge: hvorfor siger

man ikke ret og slet, at det er uretfærdigt osv.? Det er da et ord, som alle kan forstå. Ligeledes forekommer det mig også, at brugen af ordet „domicil“ i stedet for menighedens „hjemsted“ er lidt kunstig. Men jeg skal nu ikke fordybe mig så meget i disse småting; det ville være — i kirkeministerens sprogbrug — ubilligt.

Jeg tilsiger lovforslaget en velvillig behandling.

Kaj V. Andersen: Det er med nogen forventning, unægtelig, man tager et lovforslag i hånden, som afgørende vil røre ved en lov, der i så, jeg havde nær sagt utroligt mange år ikke har undergået nævneværdige ændringer. Men det var da en behagelig overraskelse. Det er et både nødvendigt og hensigtsmæssigt lovforslag, der her foreligger, nødvendigt jo i første række alene af den grund, at der på tilgrænsende områder er gennemført lovgivningsinitiativer, for længst i øvrigt, som gør, at man af økonomiske og andre grunde er nødt til at følge med her — nødt til, siger jeg udtrykkelig — men altså også hensigtsmæssigt, fordi denne lov jo overvejende vil lette adgangen til oprettelse af valgmenigheder. Og så synes jeg jo nok alligevel, når alt kommer til alt, at der er en vis mild ironi udbredt over netop dette sigte med loven og dette afsnit, al den stund — det er vist en kirkelig sprogbrug — valgmenighederne som kirkeligt fænomen jo er vigende i Danmark.

Vel, nu er der taget et beskedent initiativ på det område, som den store tungtarbejdende kommission beskæftigede sig med så alt for længe, og hvis dette lovforslag og tonen heri skal vise sig at blive symptomatisk for den kommende nødvendige kirkelige lovgivning, så er der lyse udsigter, så er der også al udsigt til, at vi undgår de kampafstemninger om kirkelige love, som den højtærede kirkeminister efter min opfattelse har udtalt sig en kende for begejstret om udsigten til, en kende for begejstret til, at jeg kan dele begejstringen. De kan nok blive nødvendige, sådanne afstemninger, men vil være lidt ønskværdige med den konstellation, der findes i dette høje ting for tiden.

Vel, det er en anden ting; jeg skal gemme alle småtingene til det udvalgsarbejde, der forestår. Danmarks liberale parti lover en velvillig og hurtig behandling.

Samuelson: Ja, jeg kan heller ikke love kirkeministeren en kirkekamp på grund af det lovforslag, som foreligger her. Jeg har også bemærket mig kirkeministerens udtalelse om enighed og den brede enighed. Det mener jeg heller ikke der skal være altid, men der er visse sager, som det kan være ganske praktisk at så stort et flertal som muligt i folketinget står bag.

Jeg er næsten overbevist om, at der bliver fuldstændig enighed om det lovforslag, der foreligger her. Der er en række smådetaljer, som er forbedringer, men man er jo veget uden om det væsentlige problem — og vel nok med rette for øjeblikket — nemlig om valgmenighedernes økonomiske situation, og dér vil jeg gerne spørge kirkeministeren, om man kan forvente, at der kommer en afklaring af, hvordan de økonomiske forhold for valgmenighederne skal være fremover. Også jeg har bemærket mig, at ministeren har behandlet strukturkommissionens oplæg på den måde, som man efter min mening bør behandle den, nemlig at man plukker noget fra strukturkommissionen og afviser andre ting.

Vi kan tilsige et velvilligt udvalgsarbejde fra det radikale venstre, og jeg tror da næsten også, vi kan nå at få lovforslaget igennem i år.

Maigaard: Mit partis ordfører, hr. Morten Lange, kan ikke være til stede ved denne lejlighed, og socialistisk folkepartis gruppe har derfor bedt sit frommeste medlem om at føre ordet i denne sag.

Vi er enige med ministeren i sigtet med lovforslaget, men jeg vil gerne på gruppens vegne gøre nogle bemærkninger om det grundsyn, som bærer denne lovgivning.

Vi synes, det må være rigtigt, at vi arbejder frem mod en situation, hvor menighederne, og altså også valgmenighederne, har den størst mulige frihed, men også det størst mulige ansvar for egne anliggender, også økonomisk ansvar, og det vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til.

Først om friheden: vi vil gerne meget

omhyggeligt gennemgå de bestemmelser, der er i lovforslaget om kontrol, for at se, om det er rimeligt, at de er der, og at de har den udformning, de har. Der tales i § 11, stk. 2, om noget så alvorligt som provstesynd, og vi må omhyggeligt gå igennem, om disse kontrolforanstaltninger er rimelige og rigtige i dette anliggende.

Det gælder ikke mindst, når det drejer sig om kontrollen og synet med kirkebygningerne. Der er kun i meget ringe omfang offentlige midler i kirkebygningerne. Jeg forstår af bemærkningerne til lovforslaget, at der nok er flere offentlige midler, end den gældende lov egentlig gør rimeligt og rigtigt — det vil jeg komme tilbage til — men man kunne egentlig godt stille spørgsmålet: med hvilken begrundelse skal der f. eks. foretages et syn, skal der være en kontrol med kirkebygningerne? Man kan altså henvise til, at der måske er nogle offentlige midler i, men det finder jeg er en spinkel begrundelse. Jeg tror i og for sig, at det, der bærer forslaget, er en statskirkes sømmelighedshensyn, et ønske om at opretholde et syn på kirkebygningen som et helligt sted, men det er det efter vores opfattelse ikke andre end menighedens opgave at varetage.

Det samme synspunkt, altså dette, at man skal prøve at indskrænke kontrolmekanismerne, gælder bestemmelserne om tilbagekaldelse af anerkendelse, som kan foretages af bispen eller ministeren. Vi mener, at disse bestemmelser må gennemgås grundigt i udvalget, før de er acceptable.

Så meget om friheden; dernæst et par ord om ansvaret. I den gældende lovs § 8, er det vist, står der, at valgmenighederne selv afholder de med deres særegne stilling forbundne udgifter, og det er derfor med nogen undren, vi ser, at der er en praksis, som ikke er ganske i overensstemmelse med loven, den, som ministeren beskriver i fremsættelsestalen med ordene:

„Bestemmelsen er ikke til hinder for, at der i overensstemmelse med hidtidig praksis ydes statstilskud og lån af stiftsmidlerne til hoveddistandsættelse af valg-

[Maigaard.]

menighedskirker samt lån af stiftsmidlerne til større istandsættelser af præsteboliger.“

Vi vil gerne sætte spørgsmålstegn ved, om det er lovligt, i og for sig ikke lånevirksovheden, men statstilskuddene, fordi vi mener, det må være sådan, at man prøver at arbejde i retning af, at valgmenighederne er økonomisk selvansvarlige, og at man altså får undersøgt denne praksis. Vi er ikke sikre på, at det er i overensstemmelse med loven, og vi vil i alt fald gerne have punktet drøftet i udvalget.

Min sidste bemærkning skal dreje sig om føring af kirkebøgerne, fordi det foreliggende forslag viser svagheden ved det dobbelte bogholderi, man fører, hvor den almindelige kirkebog jo er den afgørende. Jeg synes i alt fald, at hele problematikken om kirkebøgernes føring rejses her, og jeg synes, vi må drøfte, om vi ikke kan komme frem mod en situation, hvor folkeregisteret er den primære registrering. Nogle vil måske indvende, at det ikke er praktisk, præsterne gør det for tiden bedre, end man kan gøre det på edb, og det tror jeg gerne. Der er nogle, der siger, at edb skulle være en hjælp, men man har jo af og til sine tvivl. Men spørgsmålet er, om vi ikke i stedet for dette, at præsterne sidder og nusser med kirkebøgerne, skulle finde mere nutidige former for registrering. Vi vil i hvert fald gerne drøfte problemet i udvalget.

Kirkeministeren (Dorte Bennedsen): Jeg vil gerne takke ordførerne for en positiv behandling af det foreliggende lovforslag og skal ikke gøre mange bemærkninger yderligere.

Til hr. Falk Hansens betragtninger om udviklingen inden for den kirkelige lovgivning kan jeg kun sige, at just det valgmenighedslovforslag, som her er fremsat, vel ikke er det sted, hvor den store udvikling skal gøre sig gældende.

Hr. Falk Hansen var ligeledes inde på dette lovforslags forhold til strukturkommissionen; det er rigtigt, at vi har fulgt strukturkommissionens forslag på en række områder og har ladet være på andre — og her er det specielt det økonomiske område, der kan nævnes. Det hænger sammen med, at vi ikke med denne lovgivning, som det

også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget og af fremsættelsen, har været vor hensigt overhovedet at røre ved de økonomiske forhold i denne forbindelse.

Til hr. Burgdorf, som kom med nogle betragtninger om, hvorvidt tiden var løbet fra valgmenighederne, kan jeg sige, at det afgørende for os i denne sammenhæng har været, at disse valgmenigheder rent faktisk eksisterer i dag, og vi betragter det ikke i ministeriet som vor opgave at stræbe hen imod nedlæggelse af valgmenigheder. Det må være en naturlig udvikling, der skal gøre sig gældende på dette område, hvorvidt de skal bestå, eller de med tiden vil blive opløst.

Hr. Kaj V. Andersen var inde på det samme spørgsmål om valgmenighederne og nævned, at denne lovgivning ville lette adgangen for oprettelse af valgmenigheder. Jeg opfatter den ikke i så udpræget grad, således at den gør det; snarere gør den vel tilværelsen lidt lettere for de allerede eksisterende valgmenigheder, og det har da også været vor hensigt.

Hr. Kaj V. Andersen gjorde nogle bemærkninger om mine betragtninger om kampafstemninger på det kirkelige område; jeg ved ikke, om man kan sige, at kampafstemninger i sig selv er ønskværdige, men jeg vil i hvert fald nok fremhæve, at de kan være i høj grad nødvendige, hvis man vil nå den udvikling inden for den kirkelige lovgivning, som bl. a. hr. Falk Hansen var inde på.

Hr. Maigaard kom ind på en række problemer i forbindelse med de områder, han kaldte frihed og ansvar for menighederne. Jeg tror ikke, det har mening her at gå i detaljer med disse spørgsmål, det hører vel snarere hjemme i en drøftelse i udvalget. Men jeg tror, jeg for alle de områder, hr. Maigaard nævnte, generelt kan sige, at når disse kontrolforanstaltninger, og når disse tilskuds- og låneforanstaltninger eksisterer, så hænger det sammen med, at valgmenighederne er at betragte som menigheder inden for folkekirken, og derfor ønsker man på disse områder at give dem samme vilkår og have det samme tilsyn med dem, som man har med folkekirkens egentlige menigheder.

Til sidst blev spørgsmålet om kirkebogsføring berørt, og jeg kan sige til hr. Mai-

[Kirkeministeren.]

gaard, at der arbejdes med hele dette spørgsmål om en edb-registrering i stedet for den kirkebogsføring, der eksisterer i dag; det er helt givet, at det må være det mål, vi skal nå frem til. Til sidst kan jeg blot takke for en velvillig modtagelse og håbe, at de nærmere detaljer kan blive behandlet i fordragelighed i udvalget.

Falk Hansen: Ren teologisk har det altid været betragtet som noget forkert og skævt, når man begyndte at måle folks fromhed, men det undrer mig ikke, at den slags kæt-terier finder vej til SF's folketingsgruppe. Jeg vil da gerne sige, at det er muligt, hr. Maigaard er det frommeste medlem af SF's gruppe, men efter at have hørt hans udtalelser og udlægning af, hvad provstesyn er for noget, føler jeg mig overbevist om, at han i hvert fald ikke er gruppens kyndigste medlem på det kirkelige område.

Maigaard: Nu har jeg jo ikke den uddan-nelse, hr. Falk Hansen har, jeg har kun været en hedensk religionslærer, men da jeg forstår, at det er en kristendyd at vise yd-myghed, skal jeg give hr. Falk Hansen helt ret.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedta-get.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 168) findes i tillæg A. sp. 2785, fremsættelse i tidenden sp. 3258).

Første næstformand (Grete Hækkerup): Sammen med denne sag foretages de 8 føl-gende sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om re-vi-sion af den kommunale inddeling i Køben-havns amtsråds-kreds.

(Lovforslaget (nr. 169) findes i tillæg A. sp. 2733, fremsættelsen i tidenden sp. 3258).

Første behandling af forslag til lov om ud-lig-ning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 170) findes i tillæg A. sp. 2739, fremsættelsen i tidenden sp. 3258).

Første behandling af forslag til lov om cæn-dring af forskellige loubestemmelser om udlig-ning mellem kommuner i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 171) findes i tillæg A. sp. 2815, fremsættelsen i tidenden sp. 3258).

Første behandling af forslag til lov om regi-onplanlægning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 172) findes i tillæg A. sp. 2819, fremsættelsen i tidenden sp. 3265).

Første behandling af forslag til lov om op-rettelse af et hovedstadsråd [af Niels Helveg Petersen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 109) findes i tillæg A. sp. 2019, fremsættelsen i tidenden sp. 2808).

Første behandling af forslag til lov om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Niels Helveg Petersen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 110) findes i tillæg A. sp. 2041, fremsættelsen i tidenden sp. 2808).

Første behandling af forslag til lov om re-vi-sion af den kommunale inddeling i Køben-havns amtsråds-kreds [af Niels Helveg Peter-sen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 111) findes i tillæg A. sp. 2013, fremsættelsen i tidenden sp. 2808).

Første behandling af forslag til folketingsbe-slutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v. samt om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Poul Schlü-ter m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXVIII) findes i tillæg A. sp. 7385, frem-sættelsen i tidenden sp. 3668).